

Kortlægning af affaldsudfordringer hos kommuner og affaldskompetencer hos virksomheder mm.

Indhold

1. Introduktion til indsatsområdet 'Affald i det Offentlige Rum'	3
2. Initial kortlægning af kommunale initiativer og erfaringer med affald og affaldsadfærd	4
Oversigt	4
3. Kommunale initiativer	7
Tværkommunale initiativer	22
Nationale initiativer	23
3. Initial kortlægning om viden om nudging – affaldsadfærdskampagner og -erfaringer:	28
Dansk viden om nudging:	28
Internationale artikler om nudging	30
Internationale artikler der kritiserer nudging	32
4. Projekter omhandlende affald støttet af Syddansk vækstforum	34
5. Interessante rapporter	36

1. Introduktion til indsatsområdet 'Affald i det Offentlige Rum'

Indsatsområdet 'Affald i det Offentlige Rum' peger på behovet for sociotekniske (total-)løsninger, der indbefatter multiple hensyn:

- God affaldsadfærd (fx selvlysende om natten, handicap-, ældre- og børnevenlige indkastmuligheder, påvirke borgere til at agere mere miljøorienterede)
- Ressourceeffektivisering (fx minimering af personaleressourcer ved mindre transport/kørsel (komprimering af affald) samt smart kørsel (SMS-melder)).
- Bæredygtig energi og miljø (fx nedbringelse af CO2 via minimering af kørsel, solcelledrevne til komprimering, produceres i miljøvenligt genbrugsmateriale (understøtte cirkulær økonomi))
- Æstetisk velfungerende løsninger (fx tilgodeset æstetisk udformning ift. byens arkitektoniske, kulturelle og kunstneriske miljøer samt 'helbredende arkitektur')
- Borger brugervenlige løsninger, også om natten (fx handicap-, ældre- og børnevenlige indkastmuligheder – attraktivt også om natten at gøre brug af affaldsbeholdere)
- Arbejdsmiljøvenlige løsninger (fx brugervenlige løsninger med minimering af affaldskontakt og tunge løft)
- Tværgående løsninger og koncepter ved sammentænkning af hhv. det bruger- og skattefinansierede kommunale affaldsområde (fx samtænke affaldsløsninger og affald i grønne områder og på genbrugs- samt miljøstationer)

2. Initial kortlægning af kommunale initiativer og erfaringer med affald og affaldsadfærd

Mange kommuner har sat ind med indsamlingsinitiativer for at øge genanvendelse. Markering med **grøn** indikerer, at fokus på øget genanvendelse også inkluderer et fokus på nudging/adfærdsdesign.

Oversigt

Kommune	Sorteringsanlæg	Beholdere	Afsætning ¹	Kommunikation	Borgerinddragelse	Undervisning	Planlægning
Albertslund	X				X		
Billund				X	X		X
Brøndby	X	X					
				X	X	X	
Esbjerg		X	X	X			X
Favrskov							X
Faxe			X				X
Fredensborg			X				X
Fredericia			X				X
Frederiksberg				X			
				X			
				X	X		X
Gladsaxe				X		X	
Halnæs							X
Herning				X	X	X	
Hillerød	X	X		X		X	
	X			X	X	X	X
Hjørring				X		X	X
				X			
Holbæk				X			
Horsens	X	X					X
		X		X			
Hvidovre				X		X	
Jammerbugt				X	X	X	X
Kalundborg	X						X

¹ Afsætning: f.eks. i forhold til cirkulær økonomi og industriel symbiose.

Kolding	X	X		X			
København		X		X			
		X		X			
		X		X			
	X		X			X	
	X						X
	X			X			
	X				X		X
		X		X			
		X		X			
		X		X			
Lyngby-Taarbæk	X	X			X	X	
Mariagerfjord	X			X	X	X	
Morsø					X		X
Norddjurs							
Næstved		X		X			
Odense	X	X		X			
	X	X		X			
				X			
Randers	X	X					
	X		X				X
Rebild	X	X					
Roskilde	X				X		X
	X				X		X

Rødovre	X						X
Samsø	X		X		X		
Silkeborg	X		X				X
	X		X				X
					X		X
Skanderborg	X			X	X		
	X			X	X		X
	X			X	X		X
Svendborg	X						X
Syddjurs	X				X	X	
Tønder	X	X					X
Varde							X
			X				X
			X				X
Vejle		X					X
Vordingborg							
Århus		X					X
Aalborg	X	X					X

3. Kommunale initiativer

I det følgende findes en beskrivelse af kommunale initiativer på affaldsområdet.

Albertslund

1) Indesorteringsudstyr

Problem: Der har ikke været tænkt i, hvordan borgerne skulle sortere indendørs, hvilket har mindsket udsorteringen. Beskrivelse: Projektet havde til formål at udvikle systemer og give inspiration til, hvordan man nemt kan indrette sig indendørs til sortering i 7 fraktioner.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

Billund kommune:

1) En model for den borgertilpassede genbrugsplads (2015 – i gang) K²

I Billund Kommune tager de udgangspunkt i borgernes behov og vil udvikle en ny model for mindre, lokale genbrugspladser i mindre byer. Genbrugspladsen skal dels designes efter borgernes behov, dels udnytte metoder, der får borgerne til sortere mere og bedre og øger deres forståelse af fordelene ved genanvendelse. Borgerne vil blive inddraget i processen omkring designet og indretningen af modellen, som derefter skal testes i tre eller flere byer.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/saadan-faar-vi-mere-genanvendelse-paa-genbrugspladsen/>

Brøndby kommune:

1) Ny affaldsordning: Todelte affaldsbeholdere (2014)

I maj måned 2014 rullede Brøndby Kommune i alt ca. 16.000 nye todelte affaldsbeholdere samt 5.200 miljøbokse ud til alle kommunens villaer og rækkehuse. Og en måned senere lød startskuddet for den nye ordning, hvor borgerne som noget nyt skulle sortere deres affald i seks fraktioner i tre todelte beholdere: Papir, plast, metal, glas samt mad- og restaffald. En af de væsentligste grunde til at borgerne tog positivt imod den nye affaldsordning, tilskriver Brøndby Kommune selv den meget massive kommunikationsindsats, som lå til grund for ordningen – både før, under og efter implementeringen.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/ny-affaldsordning-godt-fra-start-i-broendby/>

2) Bedre sortering i villaer i Brøndby Strand Nord (2014 - afsluttet) K

Formålet med projektet var at undersøge, hvordan man som kommune kan kommunikere omkring korrekt affaldssortering i et område, hvor målgruppen er borgere med mange forskellige kulturelle baggrunde. Dette blev gjort ved at gennemføre en analyse og kommunikationsindsats i et afgrænset villaområde, som i projektet er kaldt "Brøndby Strand Nord".

² Kommunalpulje projekt

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/analyse-og-kommunikationsindsats-for-bedre-sortering-af-madaffald-plast-papir-metal-og-glas-i-villaer-i-broendby-strand-nord/>

Esbjerg kommune

1) Vejen til 50 % genanvendelse i kommunerne ved indsamling og behandling af organisk affald (2014 – i gang) K

Hovedformålet med projektet er at finde ud af, hvor nemt eller svært det er at implementere en allerede eksisterende ordning i en anden kommune end oprindelseskommunen. Det giver ny praktisk erfaring med eksisterende ordninger. Projektet omfatter 4 forskellige scenarier.

Link: <http://www.genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/vejen-til-50-genanvendelse-i-kommunerne-ved-indsamling-og-behandling-af-organisk-affald/>

Favrskov kommune:

1) Kortlægning af husholdningsaffald samt forsøgsordning for indsamling af organisk affald (2014 – i gang) K

Hovedformålet er at måle mængden af organisk affald før og efter forsøgsordningen for indsamlingen for at synliggøre potentialet. Derudover ønskes at kortlægge andelen af genanvendelige fraktioner i husholdningsaffaldet. Kortlægningen foretages i to forskellige geografiske områder for at belyse, om afstanden til en genbrugsplads har indflydelse på sorteringen.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/kortlaegning-af-husholdningsaffald-samt-forsogsordning-for-indsamling-af-organisk-affald/>

Faxe kommune:

1) Fra traditionel afsætning til cirkulær økonomi i lokalområdet (2015) K

Se tværkommunale initiativer.

Fredensborg kommune:

1) Bedre bundlinje: spar energi og ressourcer (?)

Fredensborg Kommune er med i et projekt, som er finansieret af Region Hovedstadens ReVUS og EU's Regional Fond. Ideen med projektet er at koble faglige eksperter fra Aalborg Universitet og DTU med virksomheder, der ønsker at styrke og udvikle deres forretning gennem et styrket fokus på energi og ressourcer. Begreber som ressourcegenanvendelse, industriel symbiose, "vugge-til-vugge", deleøkonomi, leasingmodeller, energieffektivisering, grøn leverandørstyring o. lign. kan indgå, hvis relevant. Målet er dog først og fremmest at tage udgangspunkt i den enkelte virksomhed og arbejde målrettet på løsninger og modeller, der styrker forretningen ved at tænke i grøn, energibevidst og miljøeffektiv udvikling.

Link: <https://www.fredensborg.dk/borger/energi-og-klima/spar-energi-i-din-virksomhed/bedre-bundlinje-spar-energi-og-ressourcer>

Fredericia kommune:

1) Ta'gas på det affald 2011

Fredericias affald skal omdannes til gas, der kan bruges til opvarmning af huse og brændstof i transportsektoren. Det var målet med et offentligt-privat-innovationspartnerskab, som DONG Energy og Fredericia Kommune indgik i 2011.

Link: http://www.danskenergi.dk/Aktuelt/Arkiv/2011/Maj/11_05_05C.aspx

Frederiksberg kommune:

1) 9 ud af 10

Skiltet hævder, at det er en social norm at sortere til genbrug i kommunen. Nudget trækker på social proof. Det handler om, at vi gerne vil gøre det, som er normalt.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160754/nudging-en-guide-til-miljoemedarbejdere.pdf>

2) Operation Genbrug

Illustrerer, hvordan tiltag kan kombinere nudges og andre elementer. Dette nudge bygger på feedback. Det viser borgerne, at deres adfærd gør en forskel, og at der er nogen, der lægger mærke til den – og det er motiverende. Samtidig trækker det på vores konkurrenceinstinkt.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160754/nudging-en-guide-til-miljoemedarbejdere.pdf>

3) Fra køkken til genvindingsindustri (2014 - afsluttet)

Problemet: Manglende fokus på sortering inde i boligen har gjort udsorteringen mindre. Formålet var derfor at afprøve, vurdere og identificere de mest hensigtsmæssige systemløsninger og transportudstyr fra køkkenet og ud til husholdningsaffaldsspanden i etageboliger og i haveboliger.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/fra-koekken-til-genvindingsindustri-afproevning-af-forskellige-systemkoncepter-for-indendoers-og-udendoers-beholdere-til-toerre-genanvendelige-materialer-og-andre-affaldsfraktioner/>

Gladsaxe kommune

1) Øget og bedre affaldssortering i etageejendomme i Gladsaxe Kommune (2014 - afsluttet)

Formålet med projektet var at undersøge, hvilke barrierer der er for at opnå en tilfredsstillende affaldssortering i et boligområde præget af stor etnisk diversitet og mange sociale baggrunde. Projektet skulle således afprøve nogle konkrete tiltag og kommunikationsværktøjer, der kan hjælpe med at forbedre og øge sorteringen i etageboliger (herunder specielt sociale boligområder).

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/oeget-og-bedre-affaldssortering-i-etageejendomme-i-gladsaxe-kommune/>

Halsnæs Kommune

1) Affaldsindsamlingen tages hjem

Et år er gået siden Halsnæs Forsyning i april 2015 tog skraldet i egen hånd. De indkøbte egne skraldebiler og ansatte egne skraldemænd til at hente affaldet hos kommunens ca. 30.000 borgere. Tiltaget er gået forrygende, og forsyningen har kunnet barbere 20-30 % af sine driftsudgifter væk det første år.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/halsnaes-forsyning-tager-skraldet-selv-borgerne-hoester-gevinsten/>

Herning kommune

1) Fra skrald til genbrug - læring fra landsby til landsby (2014 – i gang)

Formålet med projektet er at se på, hvordan og med hvilke midler man kan fremme borger- incitamentet i forhold til affaldssortering (skabe ambassadører). Projektet centrerer sig om landsbyer og handler bl.a. om fælles indsamling og transport af genbrugseget affald til genbrugspladsen samt fælles fokus på at undgå madspild.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/fra-skrald-til-genbrug-laering-fra-landsby-til-landsby/>

Hillerød kommune:

1) Udlevering af poser og spande (2013)

Hillerød Forsyning (ejet af Hillerød kommune) indførte en ny madaffaldsordning i 2014, som bl.a. byggede på Hillerød Forsynings erfaring med udlevering af poser og spande til husstande. Forsøget kørte i juli-oktober 2013 med et antal husstande i to områder i Uvelse:

- 104 husstande i område A: Her fik husstandene kun udleveret information i form af en sorteringsguide med gode råd.
- 87 husstande i område B: Her fik husstandene udleveret en information i form af en sorteringsguide sammen med en madspand til køkkenet med tilhørende komposterbare madaffaldsposer.

Den nye ordning løftede Hillerøds genanvendelsesprocent med 42 %.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/pose-og-spand-gjorde-forskellen-i-hilleroed/>

2) Afprøvning af ny kommunikationsform "doorstepping" til at fremme en ny bringeordning (2015 - afsluttet) K

Projektet vil afprøve effekten af doorstepping som værktøj til at få flere borgere til at udsortere mere affald til genanvendelse via en bringeordning (med fokus på småt metal og plast). Doorstepping skal her forstås som at levere mundtlig information til borgeren på borgerens adresse. Projektet undersøger, hvordan doorstepping har virket som kommunikationsform, bl.a. ift. at ændre på borgernes

holdning og motivation til at sortere, og om borgerne selv synes, at det er ok, at der bliver doorsteppet hos dem. Endelig har projektet kortlagt borgernes holdning til en bringeordning versus en henteordning. Ansøger: Hillerød Affaldshåndtering A/S (ejet af Hillerød kommune)
 Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/afproevning-af-ny-kommunikationsform-doorstepping-til-at-fremme-en-ny-bringeordning/>

Hjørring kommune

1) Det Grønne spor (2016)

AVV og Hjørring Kommune vil afprøve en fysisk sluse kaldet "Det Grønne Spor", hvor pladspersonale skal hjælpe borgerne med at vælge den rigtige container fra start. Reno Djurs ønsker at styrke pladspersonalets arbejdsmetoder, motivation og dialog med brugerne. Arbejdet skal bl.a. munde ud i en guide til, hvad pladspersonalet skal kunne i fremtiden, og hvordan landets kommuner og forsyningsselskaber kan uddanne deres pladspersonale til opgaven.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/saadan-faar-vi-mere-genanvendelse-paa-genbrugspladsen/>

2) Effektiv kommunikation i sommerhusområder (se tværregionale initiativer)

Holbæk kommune

1) Skiltning

Horsens kommune:

1) Ny sortering i flere fraktioner (2015)

Horsens kommune rystede affaldsposen i september 2015 og indførte sortering i flere fraktioner for hele kommunen. Nu sorterer familierne i Horsens kommune – undtagen i midtbyen der først kommer med senere – fire typer affald i to todelte beholdere: Mad- og restaffald, papir og emballage (glas, metal og hård plast). I stedet for ugetømning skal borgerne vænne sig til 14-dags tømning. Husstandene får udleveret en køkkenspand og 200 papirposer om året til madaffaldet.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/godt-samarbejde-gav-politisk-opbakning/>

2) Selvlysende skraldespande

I 2015 skal Horsens sortere deres affald i fire forskellige typer. Desuden skal dette synliggøres døgnet rundt, og derfor skal der laves selvlysende striber på skraldespandene.

Link: <https://prezi.com/sv-xnl3xt8jy/fremtidens-by/>

Hvidovre kommune:

1) Visuel sorteringsguide (2016)

I Hvidovre kommune skal der ikke stå mellem borgeren og affaldssorteringen. Kommunen vil imødegå sproglige udfordringer ved at udvikle en universel, 100 % visuel sorteringsguide, der kan forstås af alle uanset modersmål.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/vaek-med-borgernes-barrierer-for-sortering-af-affald/>

Jammerbugt kommune

1) Effektiv kommunikation i sommerhusområder (2015)

Se tværkommunale initiativer.

Kalundborg Kommune

1) Demonstrationsprojekt om udfoldelse af ressourcestrategien på øer (2015)

Formålet med projektet var at lave et demonstrationsprojekt for, hvordan tankegangen for ressourceplanen kan implementeres på småøer. Et kendetegn for småøer er, at der, foruden husholdningsaffald fra fastboende, også genereres meget husholdningsaffald fra sommerhusområder, turister og særarrangementer, såsom events og festivaler. Projektet fokuserer på Sejerø som demonstrationscase. Sejerø er beliggende i Kalundborg Kommune mellem Sjællands Odde og Røsnæs.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/demonstrationsprojekt-om-udfoldelse-af-ressourcestrategien-paa-oer/>

Kolding kommune:

1) Adfærdsdesign til affaldsskur

En boligafdeling (Kolding, Krukow) havde problemer med fejlsortering og affaldsposer, der blev stillet ved siden af beholderne. En adfærdsdesigner så nærmere på adfærden og den fysiske indretning: Indkasthullerne var for små til beboernes skraldeposer og de sad for højt til børnene, som ofte gik ned med skrald. Løsningen bestod primært i at ændre den fysiske indretning. Der indgår også et nudge i form af farvede fraktionsskilte.

Link: <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/trekanten/henkastet-affald-koster-kassen>

Københavns kommune:

1) Ren kærlighed til KBH - Københavns limegrønne affaldsspande med fodspor (2011)

Københavns limegrønne affaldsspande med de grønne fodspor er del af kampagnen REN kærlighed til KBH.

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/nudging-paa-gadeplan>

2) Genbrug er guld

Forskellige farver låg signalerer, at der er forskel på affaldsbeholderne, og på hvad der skal i dem. Dette nudge spiller på perception, dvs. det påvirker, hvad vi lægger mærke til. Man kan navigere efter det farvede låg. Desuden giver det samtidig et signal om, at det er en speciel beholder til en bestemt slags affald.

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/nudging-paa-gadeplan>

3) Fotos på affaldsbeholdere

(Samarbejde mellem København, KL & Is it a Bird)

Dette tiltag udgør et adfærdsdesign i form af konkret og handleanvisende information i en form, som taler mere direkte til vores tænkning, end tekst gør. Men det kræver, at borgeren bærer informationen med sig hjem og omsætter det til handling dér. Derfor er det ikke rigtig et nudge.

4) "Skoler og daginstitutioner som læringsrum for genanvendelse af husholdningsaffald" (2016)

Projektet er et kommunepuljeprojekt, der undersøger, hvordan læringsaktiviteter og konkret affaldshåndtering på skoler og i daginstitutioner kan påvirke børn og unges affaldsadfærd i hjemmet. Projektets mål er blandt andet, at mindst 10 kommuner på tværs af landet bidrager til projektet gennem medarbejdere fra både børne- og ungeområdet samt teknisk forvaltning. For eksempel ved at deltage på en række ERFA-møder fra slutningen af 2015.

Link: <http://skodanet.blogspot.dk/p/om.html>

5) Adgang til sortering ved affaldsøer (2016)

Københavns Kommune vil give alle borgere lige muligheder for at sortere affald. Bor man i etagebolig, skal man nemlig typisk sortere affald ved en affaldsø i gården, men de tager sjældent hensyn til tilgængeligheden for børn, handikappede, gangbesværede og ældre – som udgør 20 % af borgere i København. Kommunen vil aktivere denne målgruppe og samle konkrete anbefalinger til at løse udfordringerne med tilgængelighed og sortering af affald.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/vaek-med-borgernes-barrierer-for-sortering-af-affald/>

6) Udvikling af positiv affaldskultur (2016)

I samarbejde med bl.a. KL, Det Grønne Hus og Odense Renovation vil Københavns Kommune udvikle og teste effekten af tre kommunikative indsatser, som kan bruges til at understøtte en positiv kultur i hele Danmark omkring det at sortere affald.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/vaek-med-borgernes-barrierer-for-sortering-af-affald/>

7) **Fra holdning til handling - kildesortering i etageejendomme (2014 - afsluttet)**

Formålet er at udvikle kommunernes arbejde med at understøtte borgerne i etageboliger med deres gode intentioner om at kildesortere husholdningsaffald og benytte sig af det sorteringssystem, som kommunerne stiller til rådighed i gårdene. Projektets væsentligste leverancer er den udarbejdede rapport, som indeholder de syv anbefalinger til øvrige kommuner, der ønsker at øge borgernes sortering af genanvendeligt affald.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/fra-holdning-til-handling-kildesortering-i-etageejendomme/>

8) **Sleepy ghost (2014)**

Indsatsen bestod af en skraldespand med dimensioner, der kan håndtere alt affald, inklusiv pizzabakker. Spanden laver en lyd, når der smides noget i den. Afdærdselement: Spanden er langt mere synlig i nattelivet i forhold til kommunens andre spande.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

9) **Gothersgade – Partybænke (2014)**

Bænke, der fremhæves i byrummet via placering og lys, med let adgang til bortskaffelse af affald. Bænkene tilbyder en social platform, hvor man kan spise sin mad eller drikke sine drikkevarer. Så behøver de unge ikke sidde på trappesten og så efterlader de ikke skrald.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

10) **Talende skraldespand (2006)**

Skraldespandene blev opstillet på befærdede områder som Rådhuspladsen, Kgs. Nytorv og en række biografer. En sensor registrerer, når der er forbipasserende, og skraldespanden råber: "kom lige her med dit skrald", "har du noget til mig?" o.lign.

Link: <http://jyllands-posten.dk/protected/premium/gamletillaeg/kbh/article3848142.ece>

Lyngby-Taarbæk kommune

1) **Nudging – fra køkken til spand (2015)**

Lyngby-Taarbæk Forsynings kommunepuljeprojekt om nudging har kortlagt de "bløde" muligheder for at tilskynde borgerne til at sortere affaldet korrekt. Resultatet er inspirerende læsning for kommuner med interesse for nudging. Fra foråret 2016 introducerer Lyngby-Taarbæk Forsyning en udvidet affaldsordning med en ny affaldsbeholder. Forud for lanceringen ønskede forsyningen at kortlægge mulighederne for at tilskynde borgerne til at sortere affaldet korrekt med udgangspunkt i en afdækning af de udfordringer, som folk oplever, når de begynder at sortere affald. Den nye ordning inkluderer sortering i fem fraktioner – papir, glas, plast, metal og restaffald – bl.a. med en helt ny firkammerbeholder. Projektets formål var derfor både at gøre udrulningen så nem som mulig for borgerne og at ruste forsyningen til hurtigt og effektivt at følge op på eventuelle problemer.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/skyldes-fejlsortering-manglende-viden-eller-manglende-motivation/>

Rapport: http://genanvend.mst.dk/media/149835/rapport_ltf_092015_web.pdf

Mariagerfjord Kommune

1) Miljøagenter som ambassadører (2015)

Mariagerfjord Kommune ønsker at uddanne og involvere primært børn og unge i skoler og foreninger i at opnå en bedre sortering og indsamling af materialer til genanvendelse. De såkaldte Miljøagenter skal – efter en uddannelse – yde en indsats overfor alle borgere i kommunen. De vil i alle kommunens lokalsamfund både være med til at støtte op om indførelsen af det nye affaldssystem i efteråret 2015 og efterfølgende bidrage til at vedligeholde anvendelsen af systemet og sikre gode genanvendelsesprocenter. Uddannelsen af Miljøagenterne foregår i regi af 19 skoler/foreninger, geografisk fordelt over hele kommunen, og vil være med til at gøre Miljøagenterne til ambassadører og forbilleder for genanvendelse og miljørigtig adfærd og dermed blive et bredt forankret og langsigtet nyt borgerrettet informationstiltag.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/miljoeagenter-som-ambassadoerer/>

Rapport: <http://genanvend.mst.dk/media/170505/miljoeagenter-mariagerfjord-kommune.pdf>

Morsø Kommune

1) Nudging & affaldssortering - hvordan får vi borgerne til at agere hensigtsmæssigt (2014)

De overordnede formål med undersøgelsen var at:

- 1.Undersøge, hvorfor borgerne ikke altid sorterer korrekt og hjælpe dem til at etablere nye, gode vaner.
- 2.Se på, hvordan nudging-baserede kommunikationstiltag kan udnyttes bedst muligt, så de får borgeren til at handle hensigtsmæssigt.
- 3.Fastholde borgernes gode sorteringsvaner.

I april 2014 blev borgerne i Morsø kommune introduceret for en ny sorteringsordning med fire fraktioner.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/nudging-affaldssortering-hvordan-faar-vi-borgerne-til-at-agere-hensigtsmaessigt/>

Projektrapport: <http://genanvend.mst.dk/media/165032/morsoe-web.pdf>

Norrdjurs kommune

1) Bedre sortering af de brændbare fraktioner - gennem uddannelse af fremtidens pladspersonale

Se tværkommunale initiativer.

Næstved kommune

1) Interaktiv skraldespand

Spanden på gaden bøvser, smasker og giver selv besked til kommunen, når den er fuld. Dvs. via aktionen får borgeren en direkte respons på deres adfærd og en bedre oplevelse ved at smide affald i affaldsspanden.

Link: <http://nyheder.tv2.dk/article.php/id-45958810%3Ab%C3%83%C2%B8vsende-skraldespande-sparer-mio.html>

Odense kommune

1) Affaldslåger (2014)

Problemet var, at højre låge altid blev fyldt, mens venstre næsten ikke blev brugt (ved beholdere til husholdningsaffald med to låger). Der blev sat et 1- og 2-tal på hhv. venstre og højre låge. Det sendte et signal om, at venstre låge er det naturlige sted at starte.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

2) Nudging i almene boliger (2014)

Problem: sortering i de almene boliger. Beskrivelse: De igangsatte et 2 ugers forsøg i 2 opgange – én i hver sin boligforening. Sammen med beboerne fandt de ud af, hvilke udfordringer der var i hverdagen med at få sorteret affaldet. De lavede et system, hvor beboerne fik udleveret små skraldespande med tre forskelligt farvede skraldeposer. Farverne repræsenterede tre fraktioner – metal, plast, og pap – og gik igen i de store spande ved de fælles skraldesøer, der står nedenfor opgangen.

Link: http://www.boligsocialthus.dk/files/sorteringsforsog/affald_folder.html#p=1

3) Skiltning

Der blev udviklet skilte, hvor symboler og tekst fungerer nudgende på beboernes affaldsadfærd.

Adfærdselementer: Kendt symbol i form af 'parkering forbudt', der hvor beboerne ikke skal stille deres storskrald.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

Randers Kommune

1) Nedgravede beholdere (2016)

Randers Kommune tog de første nedgravede containere i brug i områder med etageboliger i 1997. Siden da er antallet steget støt. I 2015 er der etableret i alt 747 nedgravede containere i Randers Kommune.

I centrum af Randers, hvor der er mange brosten og mangler plads til affaldscontainere, har kommunen etableret højteknologiske nedgravede containere, som er forsynet med fyldningsgradssensorer drevet af solceller.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/case-nedgravede-beholdere-er-en-succes-i-randers-kommune/>

2) Lokal genanvendelse af sorteret husholdningsaffald (2015)

Formålet med projektet er at forberede et fuldskalaprojekt (til Kommunepulje 2016), der skal demonstrere, at sorteret husholdningsaffald kan afsættes til lokalt/nationalt erhvervsliv på konkurrencedygtige vilkår og oparbejdes til nye kvalitetsprodukter. Erfaringerne fra tidligere

kommunepulje-projekter viser nemlig, at der er et uudnyttet potentiale for lokal/national genanvendelse af sorteret husholdningsaffald. Forprojektet vil primært fokusere på træ (både imprægneret og ikke-imprægneret) og plastic og omfatte analyse af fraktioner, kortlægning af relevante aftagervirksomheder og vurdering af mulighederne i nye teknologier og metoder til oparbejdning af de tre fraktioner. Eksempelvis afholdte Randers kommune og Cowi en workshop d. 26. september 2016 i samarbejde med Innovationsnetværket for Biomasse, hvor virksomheder med interesse i at aftage genbrugstræ kunne komme.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/lokal-genanvendelse-af-sorteret-husholdningsaffald-2015-e/>

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/kom-til-workshop-i-randers-kan-din-virksomhed-bruge-indsamlet-trae/>

Rebild kommune

1) Tokammerbeholder for øget genanvendelse (2017)

Fra oktober 2017 får alle husstande en tokammerbeholder på 240 liter med to rum til henholdsvis papir/pap og metal/plast. Beslutningen er blandt andet baseret på nabokommunernes erfaringer.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/hvorfor-genopfinde-dybe-tallerkener-naar-viden-er-nem-at-dele/>

Roskilde kommune:

1) Udvikling af læringsmiljø for affaldssortering i etagebyggeri (2014)

Roskilde kommune vil udvikle et læringsmiljø for affaldssortering i etagebyggeri. Alle initiativer skal gennemføres i samspil med beboere, vicevært og boligselskab for at udnytte eksisterende ressourcer på nye og innovative måder. Hensigten er at opnå mere genanvendelse og mindre forbrænding med fokus på områdets særlige forudsætninger.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/udvikling-af-laeringsmiljoe-for-affaldssortering-i-etagebyggeri/>

2) Øget indsamling af genanvendelige materialer fra kollegier (2014)

Hovedformålet med dette projekt er at undersøge, hvordan studerende kan påvirkes til at sortere deres affald bedre, hvis indsamlingsmetode og information/kommunikation tilpasses deres behov. Projektet vil bl.a. bygge videre på de erfaringer, som Roskilde kommune har fra indsamling af affald på Roskilde festival.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/oeget-indsamling-af-genanvendelige-materialer-fra-kollegier/>

3) Forsøg med nudging i Roskildes park 'Folkeparken' – dyr oprydning (2016)

Link: <http://www.ktc.dk/artikel/unge-efterlader-affald-og-glasskaar-i-park>

Rødovre kommune

1) Første større forsøg med indsamling af drikkekartoner på vej (2016)

Rødovre lancerer i august et forsøg med udsortering af drikkekartoner, pizzabakker og andet småt pap- og kartonemballage fra restaffaldet. Forsøget vil efter planen dække ca. 1.500 husstande i både etagebyggeri og villaer.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/foerste-stoerre-forsoeg-med-indsamling-af-drikkekartoner-paa-vej/>

Samsø kommune

1) Nudging og frivillig sortering; en metode, som sikrer 100% rent kildesorteret bioaffald

Med projektet vil Samsø kommune via nudging og borgerinddragelse sikre, at kildesorteret bioaffald fra husholdninger indsamles uden urenheder, så affaldet kan forgasses uden omfattende forbehandling, og at den afgassede biomasse efterfølgende kan udspredes på øens landbrugsjord uden restriktioner.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/nudging-og-frivillig-sortering-en-metode-som-sikrer-100-rent-kildesorteret-bioaffald/>

Silkeborg kommune:

1) Øget genanvendelse i henteordninger (2014 - afsluttet) K

Projektets overordnede formål var at give en vurdering af, hvorledes mest muligt madaffald, papir, pap, metal, plast og glas kan indsamles i en god kvalitet – og på en måde, som borgere og skraldemænd finder funktionelle. Projektet rettede sig mod henteordninger i haveboliger (parcelhuse). Resultater: Mængden af restaffald er blevet mere end halveret i de to forsøgsområder i hhv. Kjellerup og Sejs.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/oeget-genanvendelse-i-henteordninger/>

2) Øget genanvendelse i bringeordninger (2014 – I gang) K

Det overordnede formål med projektet er – på Djursland såvel som i Silkeborg - at øge genanvendelsen kvantitativt (indsamlet mængde) og kvalitativt (kvalitet af indsamlede fraktioner) af pap, glas, metal og plast ved brug af bringeordninger under hensyn til økonomi i ordningerne.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/oeget-genanvendelse-i-bringeordninger/>

3) Resultatløn til pladsfolk øger sorteringen i Silkeborg (2008)

Silkeborg indførte resultatløn på sine fire genbrugspladser – og det har givet resultater. Fra 2007 til 2015 er deponiaffald og brændbart affald faldet fra 13.400 tons til 4.700 tons. Det kan mærkes på bundlinjen, kvaliteten og genanvendelses-procenten.

Skanderborg kommune:

1) Værdiparken Skanderborg (2014)

Værdiparken Skanderborg, som er Renosys nye genbrugsplads, har indarbejdet priming i det fysiske design. Eksempelvis skal en lille sø ved indkørslen give brugerne associationer til renhed, samt skal en skov i baggrunden af området til haveaffald understrege, at affaldet går tilbage i naturens kredsløb.

Link: <http://www.kristeligt-dagblad.dk/samfund/affald-skal-i-vaerdispanden-ikke-i-skraldespanden>

2) Udvikling af en borgercentreret genbrugsplads (2016) Nudging

Renosyd og Skanderborg kommune vil tage udgangspunkt i borgerne. De vil analysere, hvilke barrierer hos brugerne der medfører ”spild” af genanvendeligt affald på genbrugspladsen, og afprøve nye kommunikationsformer og løsninger på genbrugspladsen, som kan skabe adfædsændringer hos borgerne.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/saadan-faar-vi-mere-genanvendelse-paa-genbrugspladsen/>

3) Fra småt og stort til mindre - brugeradfærd og nye kommunikationsformer på genbrugspladserne (2015 – i gang)

Formål: At identificere potentielle kilder til fejlsortering samt få klarlagt, hvor meget og hvilke typer af affald der fejlsorteres. Gennem kundeinterviews og observationer af adfærd på genbrugspladsen afdækkes, hvilke barrierer der er for at nedbringe ”spildet” af genanvendeligt affald ved containerne for stort og småt brændbart. Forsøg med nye kommunikationsformer og løsninger på genbrugspladsen, der skal nedbringe fejlsorteringen.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/fra-smaat-og-stort-til-mindre-brugeradfaerd-og-nye-kommunikationsformer-paa-genbrugspladserne-2015-e/>

Svendborg kommune

1) Adgang til sortering ved øer (2016)

Svendborg Affald og Svendborg kommune vil arbejde med en anden slags tilgængelighed – nemlig adgangen til at komme af med sit genanvendelige affald, når man bor på en ø. Projektet vil etablere en minigenbrugsstation sammen med købmanden på Drejød for at afprøve en løsning på indsamling af genanvendelige materialer i områder, som geografisk er vanskelige at komme til, og hvor forskellen er meget stor i mængde og sammensætning af affald i sommerhalvåret og i vinterhalvåret.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/vaek-med-borgernes-barrierer-for-sortering-af-affald/>

Syddjurs kommune

1) Bedre sortering af de brændbare fraktioner - gennem uddannelse af fremtidens pladspersonale

Se tværkommunale initiativer.

Tønder kommune

1) Idékatalog til bedre sortering i etageboliger

Tønder Affald har afsluttet sit kommunepuljeprojekt, der bl.a. har undersøgt, hvordan ændringer, justeringer eller tilføjelser i designet af materiale til affaldsopsamling og -indsamling kan gøre genanvendelsessystemet mere brugervenligt og dermed øge de mængder, der indsamles til genanvendelse. Erfaringerne fra projektet viser, at det er muligt at få beboere i etageboliger til at sortere mere genanvendeligt affald fra og højne renheden af den genanvendelige fraktion. Mængden af dagrenovation faldt, og mængden af genanvendelige materialer steg. Samtidig blev renheden vurderet som tilfredsstillende.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/28-ideer-til-bedre-sortering-i-etageboliger/>

Varde kommune

1) Nyt system, der lader borgeren bestemme, hvornår affald skal hentes (2016)

Fyldte beholdere er demotiverende for enhver borger, men Varde Affald og Varde kommune vil sætte en stopper for både overfyldte beholdere og afhentning af tomme beholdere ved at lade borgerne bestemme, hvornår der hentes affald. Et nyt system lader borgerne bestille tømning online.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/vaek-med-borgernes-barrierer-for-sortering-af-affald/>

2) Flextømning af genbrugsspande og restaffaldsspande (2015 – i gang) K

Formål: At undersøge om kunders mulighed for at få afhentet genbrugsmaterialer når behovet er der, vil sikre mere genanvendelse af de tørre fraktioner. At sikre høj brugertilfredshed pga. fleksibilitet og serviceforøgelse, som giver mulighed for, at kunden kan sortere mere, men også bedre. Undersøgelser viser nemlig, at det er demotiverende for borgerne at sortere, hvis de ikke har mulighed for at komme af med de relevante fraktioner, når beholderen er fyldt.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/flextoemning-af-genbrugsspande-og-restaffaldsspande-2015-e/>

3) Turisters genanvendelse af affald i sommerhusområder (2014 - afsluttet) K

Formålet med projektet var at belyse, hvilken indsamlingsmetode og/eller information der giver den største forøgelse af genbrug i sommerhusområderne. Resultatet viste, at mængden af restaffald var højere ved de huse, der havde haft en genbrugsspand, end ved de huse der ikke havde haft en genbrugsspand.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/turisters-genanvendelse-af-affald-i-sommerhusomraader/>

Vejle kommune

1) Ny affaldsordning i Vejle (2016)

En ny affaldsordning med to tokammerbeholdere blev lanceret i Vejle kommune i april 2016. Indsamlingsordningen betyder, at alle villaer og etageboliger i Vejle Kommune kan udsortere organisk affald, dagrenovation, papir, karton, metal og plast. Villaer får to tokammerbeholdere hver, mens boligforeninger bruger containerøer eller nedgravede systemer.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/vejle-oeger-sin-genanvendelse-med-ny-ordning/>

Vordingborg kommune:

Link: <http://vordingborg.dk/kommunen/nyheder/nyhedsarkiv/intelligente-skraldespande/>

Århus kommune (Ren by Århus):

1) Mobil affaldsløsning i Aarhus Midtby (2014 - afsluttet)

Formålet med projektet er at øge indsamlingen af udvalgte genanvendelige affaldsfraktioner. Målet med projektet er at designe en hensigtsmæssig mobil affaldsløsning til områder i Aarhus Midtby, hvor etablering af nedgravede containeranlæg er særligt vanskeligt. Den mobile affaldsløsning er navngivet Genbrugsvognen. Affaldsløsningen vil være bemandet med henblik på vejledning af borgere i affaldssortering og brug af kommunens øvrige affaldsløsninger.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/mobil-affaldsloesning-i-aarhus-midtby/>

Link: <http://www.renbyaarhus.dk/da/Borgere/Maal-og-resultater.aspx>

Aalborg kommune

1) Forundersøgelse, sortering af plast- og metalaffald fra nordjyske kommuner - den 3. vej (2014)

Se tværkommunale initiativer.

Tværkommunale initiativer

1) Fælles vognmands-kontrakter (2015)

Vestforbrænding satte i 2015 underskrifter på nye, fælles vognmandskontrakter for indsamling af husholdningsaffald i fem af affaldsselskabets ejerkommuner. Det var med en forventning om at spare penge på tømningprisen og samtidig tilbyde kommunerne en mere ambitiøs og ensartet affaldsløsning. Det er Albertslund, Ballerup, Furesø, Ishøj og Vallensbæk, som geografisk ligger samlet i en 'klynge', som fra juni 2016 deltager i den fælles indsamlingsordning.

2) Regionalt anlæg til sortering af plast og metal + fremtidigt projekt om robotteknologi til at klare opgaver på anlægget (2016)

I Nordjylland har tre kommuner gjort alvor af snakken. Går alt efter planen, forventes det at resultere i et regionalt anlæg til sortering af plast og metal inden sommeren 2016. Tre af ejerkommunerne bag det nordjyske affaldsselskab I/S Reno-Nord, Jammerbugt, Mariagerfjord og Aalborg, besluttede i efteråret 2014 at gå sammen om at søge Miljøstyrelsens Kommunepulje om tilskud til en forundersøgelse til et anlæg til sortering af plast og metal. De kunne nemlig se et behov for et anlæg, som inden for en overskuelig fremtid ville være i stand til at sortere plast- og metalaffaldet, og de nærliggende kommunale behandlingsanlæg er for små til at modtage affald fra andre kommuner. Det projekterede anlæg indebærer en vis grad af håndsortering. I et kommende projekt vil man, i samarbejde med robotvirksomheder, undersøge mulighederne for at få robotteknologi til at klare nogle af disse opgaver.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2015/nordjyske-kommuner-vaelger-gylden-middevej-til-sortering-af-plast-og-metal/>

3) Effektiv kommunikation i sommerhusområder (2015)

Projektet vil identificere forskellige brugergrupper, deres adfærd og behov i "affaldssituationer". På det grundlag vil projektet udvikle og teste en række informationsredskaber og informationskanaler for at undersøge, hvad der virker bedst på de forskellige brugergrupper. Resultaterne sammenfattes i en eksempelsamling. Med en mere effektiv, praktisk og målrettet informationsindsats forventes det, at mængden af de indsamlede affaldsfraktioner til genanvendelse kan øges betragteligt.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/effektiv-kommunikation-i-sommerhusomraader/>

4) Forundersøgelse, sortering af plast- og metalaffald fra nordjyske kommuner - den 3. vej (2014)

Projektet skal afklare, om det er en teknisk, økonomisk og miljømæssigt fornuftig løsning at etablere et sorteringsanlæg, hvor der kan ske udsortering af plast og metal i kvaliteter, der med fordel kan afsættes til yderligere oparbejdning, samt afsætning af den ikke-genanvendelige restfraktion til lokal energiudnyttelse. Hovedansøger var Aalborg Kommune og medansøgere var Mariagerfjord, Rebild, Jammerbugt, Brønderslev og Hjørring Kommuner samt I/S Reno Nord

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/forundersogelse-sortering-af-plast-og-metalaffald-fra-nordjyske-kommuner-den-3-vej/>

5) Bedre sortering af de brændbare fraktioner - gennem uddannelse af fremtidens pladspersonale (2015 – i gang)

Formålet med projektet er at styrke pladspersonalets rolle ved bl.a. at forbedre deres arbejdsmetoder, motivation og dialog med brugerne af genbrugspladserne. Tidligere undersøgelser viser, at op mod halvdelen af affaldet i småt brændbart består af genanvendelige fokusmaterialer (glas, metal, pap, papir, hård - og blød plast, tekstiler samt træ), og at det er pladspersonalet, som har den centrale rolle for god sorteringskultur på genbrugspladserne. Ansøgere på projektet er Reno Djurs I/S, Norddjurs Kommune og Syddjurs Kommune
Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/bedre-sortering-af-de-braendbare-fraktioner-gennem-uddannelse-af-fremtidens-pladspersonale-2015-e/>

6) Fra traditionel afsætning til cirkulær økonomi i lokalområdet

Projektet kortlægger materialestrømme fra 21 genbrugspladser og sammenholder dem med materialebehov hos det lokale erhvervsliv. Desuden undersøges de værdikæder, teknologier, sorteringskrav og innovative koncepter, der skal til for at forbinde punkterne til en cirkulær økonomi. Der inddrages 10-20 lokale virksomheder og udarbejdes ca. 5 case studies. Partnere: AffaldPlus, Faxe kommune, Næstved kommune, Ringsted kommune, Slagelse kommune, Sorø kommune og Vordingborg kommune
Link: Genanvend.mst.dk/kp218

Nationale initiativer

1) Indsamling af sommerhusaffald er kortlagt (2016)

KL har talt med 36 sommerhuskommuner for at afdække løsninger til almene udfordringer og muligheder for at øge genanvendelsen af sommerhusenes affald. Projektet har inddraget en bred sammensætning af sommerhuskommuner og affaldsselskaber for at få et bredt perspektiv på forskellige indgangsvinkler til indsamlingen og for at skabe et rum, hvor man kan blive inspireret af andre affaldsplanlæggere og deres idéer.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/indsamling-af-sommerhusaffald-er-kortlagt/>

2) Ensartet mærkning af affaldsbeholdere (2016)

Det første projekt med titlen "Forberedelse af fælles farve- og piktogramsystem" blev gennemført i samarbejde mellem Miljøstyrelsen og KL. Projektet kortlagde eksisterende løsninger i Danmark og udlandet. Derefter blev en bred vifte af aktører fra kommuner, affaldsselskaber og private virksomheder inddraget i konsultationer og workshop for at give input til, hvilke krav en løsning skal tilfredsstille for at være bredt anvendelig. Projektet viste, at det er muligt at udvikle et fælles system til mærkning af beholdere, som kan favne lokale forskelle på ordningsniveau, og at der er generel

opbakning til et sådant system. Nu fortsætter arbejdet i et projekt med titlen "Ensartet mærkning af affaldsbeholdere", som Miljøstyrelsen gennemfører i samarbejde med KL og Dansk Affaldsforening. Projektet tager fat på at udvikle et fælles system med afsæt i de eksisterende systemer til mærkning af affaldsbeholdere.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/hvad-er-symbolet-for-en-daase/>

3) Opfordring til kommunerne: Drikkekartoner og pizzabakker kan også genanvendes (2016)

Der er ikke tradition for det i Danmark, men drikkekartoner og let forurenet pap og karton fra fødevarer, vaskepulver mv. kan også genanvendes. Afsætningsmulighederne er der, og økonomien hænger sammen. Så hvad venter vi på? Hvis alle kommuner begynder at indsamle dette affald, er der potentiale for at øge genanvendelsen med 15.000 tons/år på landsplan til fordel for både miljø og klima, og det kan gøres uden væsentlige ekstraomkostninger, hvis det indsamles sammen med pap.

Link: <http://genanvend.mst.dk/nyheder/nyhedsarkiv/2016/drikkekartoner-og-pizzabakker-kan-ogsaa-genanvendes/>

4) Nyt værktøj til beregning af genanvendelsesprocent (2016)

Med få indtastninger af affaldsmængder og befolkningsdata kan kommunen beregne sin genanvendelsesprocent (vejledende) og få en overordnet vurdering af konsekvenserne ved bestemte indsamlingsordninger.

Link: <http://genanvend.mst.dk/materialer/planlaegning-og-vaerktoej/affaldsplanvaerktoej-til-beregning-af-genanvendelsesprocent/>

5) Genbrugspladser - genbrug af gode løsninger (2016)

I dette projekt samles de bedste erfaringer og metoder i et inspirationskatalog om indretning af moderne genbrugspladser med fokus på høj genanvendelse.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2016/genbrugspladser-genbrug-af-gode-loesninger-2016/>

6) Smarte affaldsdata (2016)

Fokus for dette projekt er at se på, hvordan kommunerne kan skabe nye modeller omkring data, som kan indsamles om husholdningernes affaldsproduktion, så man fremadrettet kan anvende dem til nye formål. Det handler om at skabe fundamentet for fx at kunne optimere kørselsplanlægning, identificere brugs mønstre og lave adfærdssrettet kommunikation (fx konkurrencer, ift. boligforeninger, direkte brugerfeedback m.m.).

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2016/smarte-affaldsdata-2016/>

7) Cirkulær økonomi i kommunerne (2016)

Fremtidens cirkulære økonomi rummer store potentialer. Dette projekt skal afdække kommunernes rolle i at få omstillingen i gang. Hvor ligger de oplagte indsatser og strategiske målsætninger, som kan sætte skub i processen?

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2016/cirkulaer-oekonomi-i-kommunerne-2016/>

13) Kan affald i indsamlet dagrenovation genanvendes? (2015)

KL og Dansk Affaldsforening har undersøgt, om det giver økonomisk og miljømæssig værdi at udsortere genanvendelige affaldstyper efter, at de er afleveret på forbrændingsanlægget.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/kan-affald-i-indsamlet-dagrenovation-genanvendes/>

Rapport: <http://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2015/07/978-87-93352-51-3.pdf>

14) Friluftsrådet: Ta' skraldet og gør det rigtigt – Hold Danmark rent (2015)

Friluftsrådet står bag projektet, der har til formål at udvikle og teste et nudge-baseret koncept for affaldshåndtering, der kan påvirke beboerne i boligselskaber til at tænke og handle mere miljøvenligt, samt blive bedre til at tage ansvar og ejerskab for deres affald. Det testes i 2 afdelinger af Boligselskabet AKB i København.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

15) Friluftsrådet: Den Orange Tragte ved veje (2011)

(I samarbejde med Organisationen Hold Danmark Rent) Vi gider ikke besvær eller omveje. Nudges, der trækker på dette princip, indretter omgivelserne, så den ønskede adfærd fremstår som den nemmeste handlemulighed.

Link: <http://www.b.dk/nationalt/smid-bare-skraldet-ud-af-vinduet-men-ram-tragten>

16) Friluftsrådet: Strand – Hold Danmark rent (?)

På baggrund af et pilotprojekt på Gudminderup Strand i Odsherred Kommune blev en værktøjskasse udviklet. Denne bestod i en tydelig markering af sorteringsmuligheder ved indgangen til strandarealet.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

17) Friluftsrådet: Hundeposer her, klistermærke – Hold Danmark rent (?)

Klistermærke for at afhjælpe problemet med henkastede poser med hundelorte til brug for husstande, der stiller deres affaldsspand til rådighed for forbipasserende.

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

18) Friluftsrådet: Lommeløsninger – Hold Danmark Rent (2015)

Der er udviklet løsninger for cigaret skodder, tyggegummi og henkastet affald ved ophold i naturområder. Disse løsninger består i transportable affaldsbeholdere: Lugthæmmende lommeskebægre, kugler til tyggegummi og ruller med affaldsposer i lommevenligt format

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

19) "Kend forskel på dit affald" - Landsdækkende informationskampagne om husholdningsaffald (2014)

Miljøstyrelsen har gennemført en landsdækkende kampagne, der fokuserer på genanvendelsen af affald fra husholdningerne.

Kampagnen forklarer, hvad gevinsterne ved at sortere affaldet er, og øger danskernes viden om, hvilke kredsløb de enkelte affaldstyper kan indgå i, når de bliver genanvendt i stedet for at blive brændt.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/kend-forskel-paa-dit-affald-landsdaekkende-informationskampagne-om-husholdningsaffald/>

20) **"Mind the Trash" - Undervisningsmateriale til skoleelever (2014)**

Miljøstyrelsen har udviklet undervisningsmateriale til skoleelever i 4.-6. klasse om affald og ressourcer.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektbibliotek/2015/mind-the-trash-undervisningsmateriale-til-skoleelever-2014/>

3. Initial kortlægning om viden om nudging – affaldsadfærdskampagner og -erfaringer:

Hvad er nudging?

KL's definition på nudging: *'Nudging beskrives ofte som at give et lille puf for at hjælpe folk til at gøre det, de helst vil, men ikke rigtig får gjort. Nudget er selve det element af et tiltag, der udgør det lille puf'.*

Kilde: <http://genanvend.mst.dk/media/160754/nudging-en-guide-til-miljoemedarbejdere.pdf>, s. 5

KL's kortlægning af nudging:

I april 2016 har KL samlet eksempler på nudging på affaldsområdet i Danmark og udarbejdet en guide om nudging på affaldsområdet:

1. En kortlægning af nudgingtiltag på affaldsområdet

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

2. En guide til miljømedarbejdere om nudging

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160754/nudging-en-guide-til-miljoemedarbejdere.pdf>

Dansk viden om nudging:

1) Design Skolen i Kolding – Udtalelse om brug af nudging i affaldssektoren

Elsebeth Gerner Nielsen, rektor for Designskolen Kolding, udtaler sig om affaldshåndteringen. Hun ser det som en svaghed, at affaldssektorens ydelser/produkter er usynlige, og derfor ikke har særlig stor værdi for brugerne. For det andet syntes hun, at den stadig ser sig selv som netop en affaldssektor snarere end som leverandør af råstoffer og services, som er med til at gøre vores liv bedre.

Elsebeth Gerner Nielsen mener, at et samarbejde mellem designere og forsyningsfolk vil kunne:

- Lære erhvervslivet, at krav om bæredygtighed og dermed affaldsminimering er en bæredygtig forstyrrelse, som kan bruges som løftestang til udvikling af en bedre bundlinje. At der med andre ord ikke er en modsætning mellem bæredygtighed og at tjene penge.
- Gøre det usynlige synligt og det synlige smukt. Det kan f.eks. dreje sig om at bruge varmen i spildevand til at opvarme bænken langs kærlighedsstien, så forelskede bliver overraskede over at kunne sætte sig på en varm bænk – også i frostvejr. Og med en lille forklaring næste gang, der udsendes en faktura på spildevand.
- Visualisere data på en måde, som får brugerne med.

Link: <http://affald2016.dk/mini-interview-med-elsebeth-gerner-nielsen/>

2) SDU, Interaktionsdesign – Gratis oplæg og workshop om nudging:

SDU tilbyder et gratis oplæg/workshop om interaktionsdesign (Oplægget tager 45-60 min., mens workshoppen tager 2-3 timer.). Oplægget sætter fokus på, hvordan man inddrager brugerne, når man udvikler og designer hverdagens produkter som eksempelvis fitnessudstyr, computere og kaffemaskiner. Man hører også om, hvordan man kan ændre folks adfærd i en ønsket retning, også kaldet nudging.

Link: http://www.sdu.dk/uddannelse/brobygning/tilbud/teknik_foredrag_interaktionsdesignbrugereogteknologi

3) Business Kolding – Afholdt arrangement om nudging

Kolding Kommune inviterede i januar 2015 til en inspirerende eftermiddag med bl.a. nudging-ekspert og adfærdsforsker Pelle Guldborg Hansen.

Link: <https://www.businesskolding.dk/arrangementer/afholdte-arrangementer/nudging>

4) Kommunikationsform – Diskuterer begrebets oprindelse (nudge)

"Begrebet 'nudge' stammer fra bogen Nudge: Improving decisions about health, wealth and happiness fra 2008, skrevet af adfærdsøkonomen Richard Thaler og juristen Cass Sunstein. Udgangspunktet for tilgangen er en lang liste af 'kognitive bias', som moderne adfærdsforskning har afdækket, og som i dagligdagen medfører, at vores adfærd ofte systematisk afviger fra vores gode og velbegrundede intentioner. Begrebet 'nudging' dækker over ideen om at bruge disse opnåede indsigter til at fremme en hensigtsmæssig adfærd uden at ty til brug af yderligere regulering eller incitamenter, hvilket gør tilgangen særligt attraktiv for politikere."

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/nudging-paa-gadeplan>

Kommunikationsform har udgivet flere andre artikler om begrebet nudging:

- **Nok af nudging?**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/kritik-af-nudging>

- **Nudging på eget ansvar**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/Nudging-og-manipulation>

- **Blide puf vs. barnepigestat**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/nudging-paternalisme-og-manipulation>

- **Drop informationssprøjten og skub blodsukkeret i den rigtige retning**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/speciale-om-kampagner-sundhedskommunikation-og-nudging>

- **Metro-nudging i Tokyo**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/speciale-om-visuel-kommunikation-i-japan>

- **13 trends i 13**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/kforum-tror-paa-13-trends-i-2013>

- **98,7 procent læser denne artikel**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/social-proof-som-kommunikationsstrategi>

- **Skraldespanden set indefra**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/nudging-paa-gadeplan>

- **Nudging i praksis**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/nudging-det-kaerlige-skub-i-servicedesign-og-kommunikation>

- **Hvem vil stemme på en nugde?**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/nudge-naar-viden-bliver-en-demokratisk-udfordring>

- **Strategi er: 'Nudge, nudge'**

Link: <http://www.kommunikationsforum.dk/artikler/beskrivelse-af-nudge>

5) **Dakofa – seminar i nudging**

Dakofa har afholdt et seminar i nudging i 2013. Seminaret bruger blandt andet eksempler fra affaldssektoren. Oplæg er lagt ud på siden til inspiration. Definition af nudging: *"Nudging er en metode, som kan bruges til at fremme den adfærd, som man gerne vil have. Nudging kan gøres med ret små og simple virkemidler og derfor har nudging vundet mere og mere indpas bl.a. i forbindelse med f.eks. borgernes håndtering af affald."*

Link: <https://dakofa.dk/element/seminar-fra-toeven-til-handling-det-kaerlige-skub-nudging/>

6) **Mind The Trash - affaldsinfo i folkeskolen**

Mind The Trash er en online læringsportal om affald og ressourcer for 4.-6. klassesetrin i den danske grundskole. Undervisningsmaterialet er udarbejdet for Miljøstyrelsen af PlanMiljø og Vestforbrænding, i samarbejde med Kathart, Designkonsortiet, iNudgeYou og lektor emeritus Søren Breiting, DPU, Århus Universitet.

Link: www.mindthetrash.dk

Internationale artikler om nudging

1) **Nudging Recycling From Less Waste to None**

Leslie Kaufman, *New York Times*, 19 October 2009

Across the nation, an antigarbage strategy known as "zero waste" is moving from the fringes to the mainstream, taking hold in school cafeterias, national parks, restaurants, stadiums and corporations.

Link: <http://www.nytimes.com/2009/10/20/science/earth/20trash.html>

2) **A nudge too far**

Libby Brooks, *Guardian Comment is free*, 15 October 2009

Rewarding people for healthy living has earned results but the long-term implications are alarming.

Link: <https://www.theguardian.com/commentisfree/2009/oct/15/public-health-nudge-too-far>

3) So just how is Cameron going to give power to the people?

Steve Richards, *Independent*, 9 October 2009

There's a paradox in aiming to improve services even as the Government does less.

Link: <http://www.independent.co.uk/voices/commentators/steve-richards/steve-richards-so-just-how-is-cameron-going-to-give-power-to-the-people-1799882.html>

4) Cash incentive for slimmers more effective than diets, study claims

David Rose, *The Times*, 5 October 2009

Paying people to lose weight works better than diet plans, research suggests. A scheme being trialled by the NHS that rewards slimmers with cash or shopping vouchers could be more than twice as effective, it is claimed.

Link: <http://www.thetimes.co.uk/tto/health/article1965222.ece>

5) No smoking. Do not obstruct the doors. Mind the gap.....Oh, do stop nagging!

Harry Mount, *Daily Mail*, 2 September 2009

Nagging Britain: When you walk out of the front door, suddenly you're surrounded by beeps and announcements telling you how you should behave.

Link: <http://www.dailymail.co.uk/debate/article-1210365/HARRY-MOUNT-No-smoking--Do-obstruct-doors-Take-personal-posessions-Mind-gap--Oh-stop-nagging.html>

6) Don't bank on the City optimists being right

Antonia Senior, *The Times*, 7 August 2009

Forecasts and figures are a confidence trick. Bankers have a lot riding on us believing things are getting better – or worse.

Link: <https://login.thetimes.co.uk/?gotoUrl=http%3A%2F%2Fwww.thetimes.co.uk%2Ftto%2Fopinion%2Fcolumnists%2F>

7) Obama's Nudgers Vs. Evil Health-care Lobby

Paul B Farrell, *Fox Business*, 13 July 2009

If Obama's nudgers are the 'Benevolent Nudgers', who are those 'Evil Nudgers'? The GOP? Or everyone who opposes the President? Or are both sides 'Evil Nudgers' in disguise? Yes, and here's why.

Link: virker ikke

8) Nudge Nudge, Think Think: Two Strategies for Changing Civic Behaviour

Peter John, Graham Smith and Gerry Stoker, *The Political Quarterly*, July 2009

To be a successful practitioner of 'nudge' it appears you might need to understand what makes deliberation work and to be an effective practitioner of 'think' you may need to understand the dynamics of 'nudge'.

Link: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-923X.2009.02001.x/abstract>

9) Nudge: Improving Decisions About Health, Wealth and Happiness

Richard H Thaler & Cass R Sunstein, *Penguin*, 4 March 2009

Every day we make decisions: about the things that we buy or the meals we eat; about the investments we make or our children's health and education; even the causes that we champion or the planet itself. Unfortunately, we often choose poorly.

Link: https://www.amazon.co.uk/gp/product/0141040017?ie=UTF8&tag=instituteofid-21&link_code=as3&camp=2506&creative=9298&creativeASIN=0141040017

10) 'Nudging': the very antithesis of choice

Martyn Perks, *spiked*, 19 December 2008

'Libertarian paternalism' represents a retreat from political debate, and the rise of a base psychological agenda that wants to make us conform on green, health and lifestyle issues.

Link: http://www.spiked-online.com/review_of_books/article/6049#.WFPEu02V7Vg

Internationale artikler der kritiserer nudging

1) "Why we should reject 'nudge'."

Goodwin, T. (2012). Why we should reject 'nudge'. *Politics*, 32(2), 85-92.

This article argues that the use of 'nudge' tactics in UK policymaking ought to be rejected.

Link: <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/j.1467-9256.2012.01430.x/abstract;jsessionid=475510577F8140A96F9B3541086B6E9B.d04t04?deniedAccessCustomisedMessage=&userIsAuthenticated=false>

2) Time for behavioral political economy? An analysis of articles in behavioral economics

Berggren, N. (2012). Time for behavioral political economy? An analysis of articles in behavioral economics. *The Review of Austrian Economics*, 25(3), 199-221.

This study analyzes leading research in behavioral economics to see whether it contains advocacy of paternalism and whether it addresses the potential cognitive limitations and biases of the policymakers who are going to implement paternalist policies

Link: <http://link.springer.com/article/10.1007/s11138-011-0159-z#page-1>

3) 'Nudge' policies are another name for coercion

Farrell, H., & Shalizi, C. (2011). Nudge policies are another name for coercion. *New Scientist*,

WE HAVE all cringed watching friends and family make terrible decisions, and been tempted by visions of the pain spared if we could only make them follow our advice. The same feeling motivates well-intentioned technocrats to take charge of the public: people are plainly making sad blunders they will regret.

Link: <https://www.newscientist.com/article/mg21228376.500-nudge-policies-are-another-name-for-coercion/>

4) I Gave It a Nudge But It Won't Budge

Badger, E. (2011) I "Gave It a Nudge But It Won't Budge". *Pacific Standard*

New research suggests the superficial appeal of governing by light touch founders in the health arena where so many "unhealthy nudges" are already in place.

Link: <https://psmag.com/i-gave-it-a-nudge-but-it-won-t-budge-ef17531c5893#.vvd5b1lgs>

5) It's For Your Own Good!

Sunstein, C. R. (2013) *It's For Your Own Good! Against Autonomy: Justifying Coercive Paternalism*. Cambridge University Press, 206 pp.

In the United States, as in many other countries, obesity is a serious problem. New York Mayor Michael Bloomberg wants to do something about it. Influenced by many experts, he believes that soda is a contributing factor to increasing obesity rates and that large portion sizes are making the problem worse. In 2012, he proposed to ban the sale of sweetened drinks in containers larger than sixteen ounces at restaurants, delis, theaters, stadiums, and food courts. The New York City Board of Health approved the ban.

Link: <http://www.nybooks.com/articles/2013/03/07/its-your-own-good/?pagination=false>

6) Nudging Cannot Solve Complex Policy Problems

Selinger, E., & Whyte, K. (2012). Nudging cannot solve complex policy problems. *European Journal of Risk Regulation*.

We deepen Adam Burgess' insight that under current conditions nudging cannot solve complex policy problems reliably and without controversy

Link: http://www.academia.edu/1270436/Nudging_Cannot_Solve_Complex_Policy_Problems

4. Projekter omhandlende affald støttet af Syddansk vækstforum

Syddansk vækstforums forretningsområder i 2016 er hhv. bæredygtig energi, sundheds- og velfærdsinnovation og oplevelseserhverv. Under bæredygtig energi sætter vækstforum blandt andet fokus på energieffektive teknologier. Dvs. erhverv, der arbejder med teknologier, komponenter og viden, som medfører en intelligent og effektiv energiudnyttelse inden for alle energiformer.

Link: <https://vaekstforum.regionsyddanmark.dk/wm463725>

I 2013 indgik regeringen og Syddansk Vækstforum et regionalt vækstpartnerskab. Heri indgik en aftale om en øget genanvendelse af ressourceeffektivitet på tværs af regioner og erhvervsområder. Dette inkluderede hhv. udbredelse af industriel symbiose og fremme af grønne forretningsmodeller. Note: I de sidste vækstpartnerskabs planer fra 2014 og 2015 fremgår ikke samme fokus på genanvendelse og affaldshåndtering

Link: http://www.kl.dk/ImageVaultFiles/id_62064/cf_202/Regionalt_v-kstpartnerskab_med_V-kstforum_Syddanma.PDF

Tidligere støttede projekter:

1) Udvikling af kompressions og sorteringsmaskiner for husholdningsaffald (2014)

Formålet med projektet er at udvikle og teste skraldespande til sortering og komprimering af affald i husholdninger, institutioner m.m. Målet er at effektivisere indsamlingen af affald og reducere omkostningerne. Den nystartede virksomhed, Biocompress, har deltaget i udviklingsprojektet, støttet af Syddansk Vækstforum, hvor de har udviklet affaldspressere, der kører på solenergi.

1. Indendørs affaldspresser: Den ene løsning er en affaldspresser, der anvendes i køkkenet. Det kan være på plejehjem, sygehuse, kantiner, skoler, hoteller eller andre steder med meget køkkenaffald, affald fra alle typer affaldsspande, hygiejneaffald, fast food-affald og meget andet. Den fungerer ganske simpelt ved, at man trækker skuffen ud, smider sit affald i den og lukker igen. Når skuffen er lukket, sørger en mekanisme for at presse affaldet sammen ved hjælp af en elektrisk aktuator.

2. Intelligent container: Den anden løsning er til udendørs brug i for eksempel boligforeninger eller på gaden, hvor der er nedgravede affaldscontainere. Her kan den erstatte de nuværende, stationære anlæg, som ikke komprimerer affaldet.

Udviklingsprojektet har opnået støtte af Syddansk Vækstforum og EU med det mål at skabe minimalistiske affaldspressere og mulige sorteringsløsninger, herunder for organisk affald der eksempelvis skal videre til et biogasanlæg.

Link: <http://www.wtec.dk/index.php/dk/nyheder/250-ingenioren-d-4-september-2015>

2) Transformer - energi til vækst (2013-2015)

Transformer er et projekt, der henvendte sig bredt til virksomheder i hele Region Syd inden for bl.a. byggeri, transport, affaldshåndtering, landbrug, it, arkitektur og design. Formålet har været at skabe vækst og arbejdspladser for syddanske mikrovirksomheder inden for grøn teknologi. F.eks. afholdt projektet en workshop fredag d. 13. september 2013, der samlede lokale myndigheder, virksomheder og borgere til brainstorming om, hvordan fremtidens produkter og services inden for affald og energi kunne se ud. Transformer havde et toårigt budget på i alt 14 mio. kr., finansieret af de deltagende virksomheder, projektets partnere og af midler fra Syddansk Vækstforum og EU's regional- og socialfond.

Link: <http://www.transformer-greenenergy.dk/transformer/>

3) Elhybridskraldevogn (2012)

Den grønne virksomhedsklynge Lean Energy og Syddansk Vækstforum har opfundet en ny type elhybridskraldevogn, der ikke bare er støjsvag, men også reducerer CO₂-udledningen og partikelforureningen markant. Bilen er et resultat af to års intensivt arbejde blandt 11 virksomheder i Region Syddanmark. Det el-hydrauliske komprimatoraggregat er en del af et større projekt under navnet 'Eldrevne arbejdskøretøjer', som Syddansk Vækstforum har bevilget 40 mio. kr. til. Bilen skal i første omgang køre i Esbjerg Kommune fra år 2013. Reference: 12. januar 2012, TransportTidende.com (Infomedia).

5. Interessante rapporter

Affaldsstatistik 2014

Udarbejdet af Miljø-og Fødevareministeriet

Link: <http://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2016/09/978-87-93529-05-2.pdf>

Alfabetisk oversigt over alle projekter på Miljø- og Fødevareministeriets side Genanvend.mst.dk

Listen dækker alle projekter i Genanvend.mst.dk's projektbibliotek.

Link: <http://genanvend.mst.dk/projekter/projektoversigt/>

Danmark uden affald - Ressourceplan for affaldshåndtering 2013-2018

Vejledning fra Miljøstyrelsen nr. 4, 2014

Link: <http://www2.mst.dk/Udgiv/publikationer/2014/05/978-87-93178-55-7.pdf>

KL's guide til kommunernes miljømedarbejdere om nudging

I april 2016 har KL udarbejdet en guide om nudging på affaldsområdet

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160754/nudging-en-guide-til-miljoemedarbejdere.pdf>

KL's kortlægning af nudging

I april 2016 har KL samlet eksempler på nudging på affaldsområdet i Danmark

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/160753/kortlaegning-af-nudgingtiltag-paa-affaldsomraadet.pdf>

KOMMUNEPULJENS PROJEKTKATALOG 2014-2015 - Genanvendelse af husholdningernes affald

Udarbejdet af Miljø-og Fødevareministeriet

Link: <http://genanvend.mst.dk/media/174514/kommunepuljens-projektkatalog-2014-2015-stor.pdf>

Kortlægning af OPI-projekter på miljøområdet 2015

Udarbejdet af rådet for offentlig-privat samarbejde

Link: http://rops.dk/files/media/dokumenter/bilag_-_kortlaegning_opier_paa_miljoeomraadet.pdf

Oversigt over eksisterende afsætningsmuligheder for plast-, metal- og organisk affald

Udarbejdet for Miljøstyrelsen af Affaldskontoret ApS, 29. juni 2015

Link: http://genanvend.mst.dk/media/174018/oversigt-afsaetning-plast-metal-og-organisk-affald_30816.pdf

Vækst gennem samarbejde – Syddansk Vækstforums handlings- og investeringsplan 2016-2017

Udarbejdet af Syddansk Vækstforum

Link: <https://www.regionsyddanmark.dk/dwn531814>